

שער אברהם (השער הכנעני) ובריכת שכשוך. בשנה האחרונה נסללה בשמורה השלמה לשביל הליכה נוח, המונגש לכיסאות גלגלים ולעגלות ילדים ומוביל את המטיילים אל האטרקציות העיקריות בשמורה, וכיום הוא מגיע מהכניסה ישירות אל בריכת השכשוך ומאפשר גישה לכיסאות הגלגלים עד לתוך מי הבריכה. השביל ממשיך בסמוך לשער העיר העתיקה מהתקופה הישראלית ועד לרחבת ההתכנסות והמנוחה החדשה שנבנתה אל מול שער אברהם (השער הכנעני).

שמורת טבע נחל עיון: בריכות שכשוך

בשמורת הטבע נחל עיון (התנור) קניון יפהפה. לאחר עשרות שנים שבהן היה הנחל יבש בחודשי הקיץ בשל הטיית מי הנחל בלבנון, חידשה רשות הטבע והגנים את הזרימה בנחל בעזרת מים הנשאבים מנחל דן כל השנה. כיום שוב זורמים מים בנחל ובמפלי המים המרשימים, בהם מפל התנור הידוע. שביל הטיול העובר לאורכו של הנחל, מוליך את המטיילים בין מוקדי עניין מגוונים, בהם גשרי עץ הבנויים מעל הנחל ולמרגלותיהם של מפלי המים הגועשים. סמוך לחניון התחתון של השמורה, לצד חניון יום לפיקניק, נבנו שלוש בריכות מים הממוקמות לצד ערוץ הנחל ומוזנות ממימיו. שלוש הבריכות, שנבנו לשכשוך ולמנוחה, בנויות אבן, ומי הערוץ הקרירים הזורמים בהן רדודים. משטחי אבן גדולים לצדן מאפשרים לטבול את הרגליים בנוחות לצליל שאון המים הזורמים ובצל הצמחייה העבותה. שביל בנוי הנגיש לכיסאות גלגלים ולעגלות ילדים מגיע לשפת הבריכה הדרומית.

שמורת טבע גמלא:

גישה ברכב אל גמלא העתיקה

בשמורת הטבע גמלא מתקיים שילוב נדיר של טבע ונוף עם סיפור אנושי היסטורי מרתק. המצפור צופה אל מושבת קינון של עופות דורסים, ובמרחק הליכה ממנו, בראש קניוני הנחלים המרשימים, מצויים שרידיה של העיר העתיקה גמלא, ובהם שרידי בית הכנסת הקדום ביותר בעולם, המספרים את סיפור גבורתה הייחודי. אל העיר העתיקה יורד שביל תלול, והגישה אליו התאפשרה עד כה רק למיטיבי לכת. בשנה האחרונה, כדי לאפשר

ביקור במערות המנוחה בבית שערים צילום ארכיון רשות הטבע והגנים

ביקור חוזר

אתרי שמורות הטבע והגנים הלאומיים המוכרים בישראל אינם מפסיקים להתחדש ומזמנים למבקרים חוויות שטרם התנסו בהן, כגון בריכות שכשוך, מסלולי טיול ושבילי אופניים. עשר המלצות לביקור חוזר, אך מפתיע

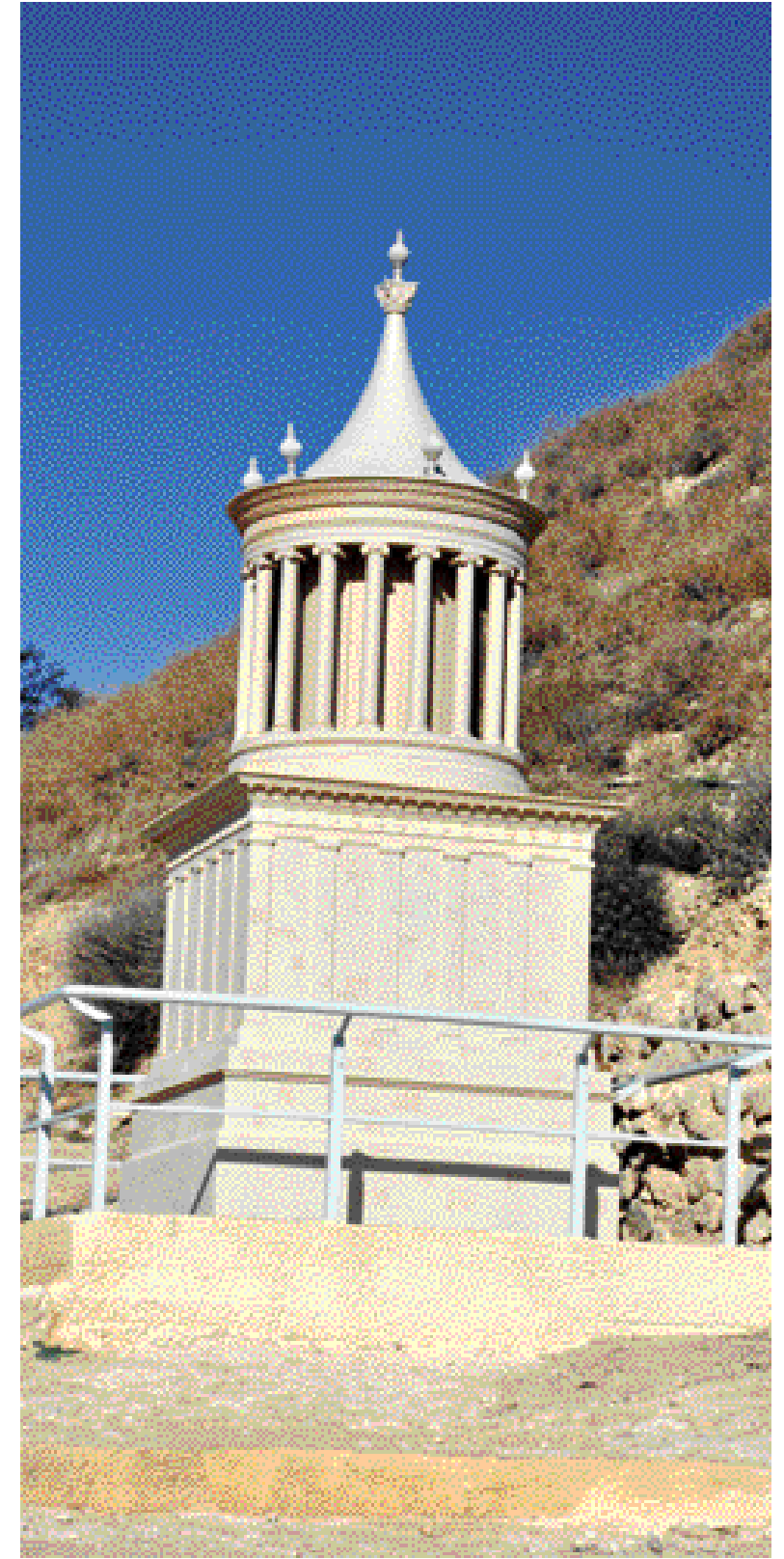
כתבה: תמי קרן-רותם

כל אחד מאיתנו שומר בזיכרונו חוויות טובות ממקומות ומאתרים שבהם ביקר בעבר. חלקם חקוקים בזיכרונו בשל הנוף היפה שנשקף מהם, אחרים זכורים לנו משום שלא הספקנו למצות את כל מה שהם מציעים, ויש גם מקומות שרק המחשבה עליהם מספיקה כדי להעלות חיוך על שפתותינו, סתם כך. עם זאת, אנו נוטים לבקר במקומות חדשים ולחזור פחות למקומות שבהם כבר ביקרנו, אפילו אם אלו היו לטעמנו. זהו הרגל שכדאי אולי לשנות, לא רק משום שנעים לחזור למקומות אהובים ולחוות אותם מחדש, אלא גם משום שהגנים הלאומיים ושמורות הטבע בישראל מתחדשים במסלולי טיול, בשבילי אופניים, בבריכות שכשוך ובעוד אטרקציות שטרם ניסיתם. הנה עשר הצעות לפעילויות ולאטרקציות חדשות שנוספו לאחרונה לגנים הלאומיים ולשמורות הטבע האהובים, מצפון לדרום.

שמורת טבע תל דן:

שביל מונגש חדש

בשמורת הטבע תל דן נובע נחל דן, הגדול והחשוב במקורות הירדן. שפע המים שמקורם בשלגי החרמון אפשר את התפתחותה של אחת הערים הגדולות והעתיקות בישראל, העיר דן, שהוא נקודת ציון בגבולה הצפוני של ארץ ישראל. בשמורה מתחמי ביקור שונים, בהם מסלול לאורך אפיקו הזורם של נחל דן, שרידי העיר העתיקה מהתקופה הישראלית,

דגם קברו המפואר של הורודוס בהרודיון צילום דרור חצרוני

שמורת טבע עין אפק - גן מקלט לצמחים נדירים צילום זאב מרגלית

ה"שבינגל" - שביל האופניים בבית גוברין צילום ארכיון רשות הטבע והגנים

שביל החצבים בגן לאומי ירקון צילום ארכיון רשות הטבע והגנים

ישוב יהודי חשוב, מקום מושבם של הסנהדרין ו"רבי" - הוא רבי יהודה הנשיא שעמד בראשה. לאחר מותו נקבר "רבי" בבית שערים ויהודים רבים ביקשו להיקבר לידו. כך הפך בית שערים ל"נקרופוליס" - עיר מתים. הסיור בגן הלאומי כולל ביקור בתוך מערות הקבורה הרבות, המעוטות ביצירות נדירות. לפני כמה שנים הוכשר באתר שביל טיול המוביל למתחם ביקור נוסף - "מערות המנורה". המתחם כולל שש מערות קבורה עשירות בעיטורים, בכתובות ובתבליטים, בהם עשרות תבליטים של מנורות שבעת הקנים, שהייתה לסמל המדינה. הביקור במערות המנורה נעשה בליווי מדריך מרשות הטבע והגנים. מועדי הסיורים מתפרסמים באתר האינטרנט של הרשות.

גן לאומי ירקון: שביל החצבים

בגן הלאומי ירקון שני מתחמים: מקורות הירקון ואפק, ושניהם יחד הם ריאה ירוקה ורוגעת בלב האזור המאוכלס ביותר בישראל. בפארק היפהפה והשלו תמצאו בריכת שכשוך, אגם קסום ומבצר עתיק החולש על האזור. לאחרונה נסלל בגן הלאומי מסלול הליכה חדש בשם "שביל החצבים", שנקרא על שם החצבים שנשתלו בשוליו. החצב נבחר לסמן את השביל בהשראת השימוש בו בימי קדם לסימון גבולות בין חלקות. שביל החצבים הוא מסלול מעגלי, העובר בין אתרים מהתקופה הרומית, מהתקופה העות'מאנית ומהתקופה הבריטית (שחלקם נחפרו ונחשפו בתקופה האחרונה) ומגיע בסיומו אל מבצר אנטיפטריס.

גן לאומי הרודיון: שביל אל קברו של הורדוס

ההרודיון הוא פלא ארכיטקטוני של העולם הקדום. הורדוס בנה במקום זה תיאטרון וכן גבעה מלאכותית ועליה ארמון מבוצר הכולל בית מרחץ ואולמות מפוארים. הורדוס תכנן להיקבר במקום, ולפני כמה שנים, לאחר שנים של חפירות, התגלה באתר גם קברו המפואר. מאוחר יותר, בתקופת המרד הראשון, נבנו במקום מנהרות, ובימי מרד בר כוכבא נבנו בו מחילות. הביקור באתר מתחיל בהעפלה אל ראש התל, לשרידי הארמון, וממשיך משם לבורות המים מתקופתו של הורדוס ולמערכת המחילות התת קרקעיות

למבקרים נגישות קלה אל האתר, הסדירה רשות הטבע והגנים דרך לאוטובוסים המובילה עד לשרידי העיר העתיקה. קבוצות המגיעות לשמורה באוטובוס יוכלו, בתיאום מראש, להשתמש בדרך זו.

שמורת טבע עין אפק: גן מקלט לצמחים בסכנת הכחדה

שמורת טבע עין אפק היא ריאה ירוקה בלב אזור עירוני, המשמרת נופי ביצה שרובם נעלמו מן הארץ. "שביל הביצה" שבשמורה הוא גשר עץ העובר מעל ביצה, המוקפת בצמחיית גדות עשירה המשמשת בית לעופות מים ססגוניים. מראש טחנת הקמח העתיקה נראים למרחקים נופי עמק עכו. בישראל יותר מ-400 מינים של צמחי בר בסכנת הכחדה. לאורכו של נחל נעמן שוכנים רבים מהם, ומשום שהאזור עובר פיתוח מואץ, רשות הטבע והגנים יצרה בשמורת טבע עין אפק "גן מקלט" לצמחים הנדירים של האזור, המדמה את בתי הגידול הטבעיים שבו. שביל טיול עובר בגן המקלט, בינות לצמחים, ומאפשר למבקרים להתבונן במינים שכמעט אי אפשר עוד לראות בטבע, בליווי שילוט עם שמותיהם.

גן לאומי ציפורי: מנהרת ששת הפירים

ציפורי הייתה בעבר בירת הגליל. בה ישבה הסנהדרין ובה נחתמה המשנה. במקום נותרו שרידיהם של עשרות פסיפסים יפהפיים מהתקופה הרומית ומהתקופה הביזנטית וכן שרידי מאגר מים עתיק ומרשים שפעל מהתקופה הרומית ועד למאה השביעית. לפני שנים מעטות הוכשרה לביקור מטיילים "מנהרת ששת הפירים" הסמוכה למאגר המים העתיק. מנהרה זו הובילה מים בתקופה הרומית ובתקופה הביזנטית לתוך העיר העתיקה ציפורי. אורכו של המסלול במנהרה הוא כ-90 מטר, ובמקומות מסוימים גובהה של המנהרה מטר אחד בלבד, מה שמחייב התכופות במקומות מסוימים וכן שימוש בפנס.

גן לאומי בית שערים: ביקור במערות המנורה

בתקופות המשנה והתלמוד היה בית שערים

בריכות שכשוך בנחל עיון צילום גלית רוזן

השער הכנעני בתל דן צילום רביע דבוס

שביל לאוטובוסים עד לשרידי העיר העתיקה בגמלא צילום ארכיון רשות הטבע והגנים

מרכז מבקרים מחודש במצפה רמון צילום דורון ניסים

מתקופת מרד בר כוכבא. בשנים האחרונות, לאחר גילוי קברו המפואר של הורדוס, נפרץ באתר שביל המשך המוביל מבורות המים והמחילות התת קרקעיות אל שרידי התיאטרון ואל קברו של הורדוס.

גן לאומי בית גוברין: שביל האופניים "שבינגל"

גן לאומי בית גוברין-מרשה הוא לב לבה של "ארץ אלף המערות". בגן אינספור מערות, אמפיתיאטרון שלם מהתקופה הרומית ושרידים מרשימים של מבצר ושל כנסייה מהתקופה הצלבנית.

בסיור בגן הלאומי אפשר לעבור ברגל או בנסיעה ברכב בין המתחמים השונים. בחורף האחרון נפתח באתר שביל טיול רחב לאופניים המכונה "שבינגל", העובר בינות הצמחייה הטבעית, בסמוך למוקדי העניין באתר, ומאפשר תצפיות נוף רבות.

מכתש רמון: מרכז מבקרים מחודש

מרכז המבקרים ניצב על מצוק מכתש רמון, צופה אל נופיו המרשימים ומשמש שער לטיול במכתש. כאן יכולים המטיילים להצטייד במידע ולקבל המלצות על שלל מסלולי הטיול ואפשרויות הבילוי במכתש ובסביבתו. במרכז המבקרים, שאליו נכנסים דרך בניין מבואה חדש, יש מסלול תצוגה שמוביל את המבקר דרך מעבר תת קרקעי חצוב בסלע אל חלל גבוה ומרשים. התצוגה כוללת שני חלקים: סיפורו המרתק של האסטרונואוט אל"מ אילן רמון ז"ל - משירותו בחיל האוויר, דרך תקופת האימונים בנאס"א ועד המשימה בחלל וסופה הטרגי של מעבורת החלל קולומביה - ומיצג חווייתי הממחיש את התופעות הגיאולוגיות הייחודיות למכתש באמצעות תצלומים ודגמים מכניים שהמבקרים מוזמנים להפעיל. בתום מסלול התצוגה הגיאולוגית צופים המבקרים בסרט העוסק בטבע במדבר.